

Elżbieta Rakowska

"Miteinander musizieren : Singen, Tanzen und Improvisieren mit Kindern in Schule und Gottesdienst", Martin Wolf, München-Göttingen 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 48/3, 239-241

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

łość zbioru. Stąd też *Thissen* opowiada się za bardziej ogólnym mianem „apotełmata”. Analiza samego zbioru perykop prowadzi dalej do wniosku, że jego istotnym tematem nie są spory co do konkretnych problemów, ważnych w konfrontacji z judaizmem, lecz spór o osobę Jezusa i o znaczenie Jego zbawczej misji. Tak więc „osadzenie w życiu” całości naszego zbioru zawiera nowe elementy w stosunku do miejsca w życiu gminy poszczególnych perykop. Dla wyjaśnienia tego faktu autor przyjmuje istnienie pośredniej fazy redakcji tekstu, która powstała z rdzenia 2, 18—20 i dodanych doń perykop 2, 15—17; 2, 23—28 oraz 2, 21—22. Intencją twórcy tej pośredniej redakcji byłoby przeciwstawienie starego czasu i nowego, zapoczątkowanego przez Jezusa. Wreszcie końcowy redaktor przedmarkowego zbioru dodał pierwszą i piątą perykopę, uwidaczniając w sposób jaśniejszy zainteresowanie chrystologiczne (uzdrowienia). Całość można określić jako tematyzację kerygmatu o śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa, dokonaną pod hasłem „uwolnienia”. Dalej autor usiłuje dotrzeć do intencji samego Jezusa, która legła u podstaw zawartego w zbiorze świadectwa. Uwzględniając całą złożoność stosunków między kerygmatem a wydarzeniem, między Chrystusem wiary a Jezusem historii, dochodzi się do następującej odpowiedzi: „uwolnienie, dokonane przez Jezusa, jest jedną stroną medalu, którego drugą stroną jest związanie uwolnionego z tymże Jezusem. Jego obecność, Jego osoba — są nową drogą do kontaktu z Bogiem”. Intencja Chrystusa, wyrażona następnie w kerygmacie pierwotnej gminy, zostaje na koniec zaktualizowana w sytuacji dzisiejszego człowieka i podejmowanych przezeń prób wyzwolenia się o własnych siłach. Tylko Jezus może nas uwolnić.

Wartość omawianej pozycji polega nie tyle na konkretnych rezultatach w stosunku do analizowanego tekstu, lecz na praktycznym ukazaniu stosowanych dzisiaj w egzegezie metod: metody krytycznohistorycznej, metody historii form, a także metody analizy strukturalnej w korelacji części tekstu i jego całości. Autor daje również interesujący przegląd problemów powstającej dziś tak zwanej teologii narracyjnej (J. B. Metz i inni), która próbuje odejść od metod argumentacji tradycyjnej teologii i utworzyć się na formy opowiadania, bliższe oryginalnemu kerygmatowi ewangelicznemu.

ks. Jacek Bolewski SJ, Warszawa

Martin WOLF, *Miteinander musizieren. Singen, Tanzen und Improvisieren mit Kindern in Schule und Gottesdienst*, München-Göttingen 1977, Verlag J. Pfeiffer-Verlag Vandenhoeck & Ruprecht, s. 244.

Koncepcja elementarnego wychowania muzyczno-ruchowego Carla Orffa (ur. 1895), kompozytora i pedagoga, znalazła już zastosowanie niemal we wszystkich placówkach kształcących — przedszkolach, szkołach muzycznych i ogólnokształcących, w domach dziecka, sierocinicach, również i w dziedzinie pedagogiki leczniczej i specjalnej. Twórca tej nowej, wspaniałej formy elementarnego wychowania muzycznego w swojej „pracy szkolnej” (tzw. *Orff-Schulwerk*) wyszedł naprzeciw różnorodnym potrzebom dziecka proponując syntezę 3 komponentów: mowy, muzyki i ruchu (tańca). Poprzez tworzenie muzyki, dziecko w swój samodzielny, dziecięco-twórczy sposób uczy się wyrażać siebie, jak i otaczający go świat w muzyce, jak też w ruchu czy tańcu. Wspólnie z innymi uczy się bawić, muzykować, tańczyć, co w efekcie służy rozwojowi jego dziecięcej osobowości.

Martin Wolf — doświadczony pedagog, muzyk, od 1972 r. profesorem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Eichstätt — zainteresowania swoje skupił na próbie stworzenia nowej formy „służenia” dzieci i młodzieży Bogu podczas Mszy św. — ich własną muzyką. Stąd też szczególnie bliskie mu jest zastosowanie muzyki na lekcjach religii, jak i podczas liturgii dla dzieci. Jest autorem kilku prac poświęconych temu zagadnieniu (m. in. *Msze św. na ze*

kończenie i rozpoczęcie roku szkolnego). Wciąż rozszerzają się możliwości zastosowania koncepcji C. Orffa, również na gruncie muzyki kościelnej.

Swoją pracę kieruje M. Wolf w stronę tych wszystkich, którym szczególnie bliska jest muzyka — zarówno nauczycieli wychowania muzycznego szkół podstawowych, jak i katechetów, muzyką zajmujących się raczej z zamiłowania i po „amatorsku”. „Muzyka nie żyje sztuką mistrzów”, ale tworzy ją wciąż cały naród; wszyscy lubimy śpiewać, nucić, a szczególnie małe dzieci. Przybliżyż zatem życiu dziecka muzykę na każdym kroku jego rozwoju jest celem zastosowania jej i w tej dziedzinie.

Na całość pracy składają się 4 części poprzedzone wstępem. Rola muzyki i tańca-ruchu dla rozwoju psychofizycznego dziecka, ich działanie odprężające i pobudzające do tworzenia, jak i krótki wgląd w znaczenie muzyki ruchu w prastarych obrzędach kultowych stanowią osnowę wstępu.

Wychodząc z *Orff-Schulwerk* część I traktuje jako wprowadzenie do instrumentarium Orffa, pokazując możliwości jego wykorzystania w pracy muzycznej. Autor szczegółowo omawia w niej zasady elementarnej muzykowania z dziećmi, zaczynając od ćwiczenia uwagi, koncentracji, pulsu merycznego, akcentów, przebiegów rytmicznych, aż po umiejętność słuchania, owtarzania, prowadzenia rozmów muzycznych w oparciu o tercję kukułczą — rozciągniętą aż po skalę pentatoniczną. Własne ciało wykorzystywane jest jako instrument w postaci klaskania, pstrykania, tupania, uderzania łożniami o kolana itp. Etapem końcowym tych ćwiczeń jest przeniesienie nabytych umiejętności na instrumenty muzyczne. Są więc powyższe ćwiczenia punktem wyjścia dla improwizacji.

Część II dotyczy zagadnień z zakresu teorii muzyki, istotnych dla elementarnej pracy muzycznej z dziećmi. Autor opisuje w niej zależności stniejące pomiędzy poszczególnymi elementami muzycznymi. Część ta zawiera bliższe zapoznanie z założeniami koncepcji C. Orffa, uwieńczone nuczycznie opracowanymi przykładami. Nie brak w niej również spraw związanych z motoryką dziecka, poprzez jego rozwój ruchowy, aż po umiejętność wyrażania ruchem bądź tańcem radości życia, jako że element ruchu jest nieodzowną częścią tej koncepcji.

Część III wypełnia opis 7 praktycznie zrealizowanych jednostek lekcyjnych. M. Wolf przedstawia tu szeroki wachlarz możliwości elementarnej pracy muzycznej dla potrzeb lekcji religii, podkreślając, iż sens muzycznej pracy na tym przedmiocie wiedzie ku głębszemu i trwalszemu przeżywaniu mawianych zagadnień i zdarzeń. Na uwagę zasługują ciekawe i dokładne układy prostych ćwiczeń rytmicznych, melodycznych i instrumentalnych, jak również muzycznie opracowane tematy lekcyjne wraz ze śpiewem, tańcem grą na instrumentach.

Część IV mieści w sobie projekty, szkice interesująco zinstrumentowanych mszy dla dzieci z ważniejszych świąt roku kościelnego, jak i niektórych uroczystości szkolnych. Z wielką prostotą opracowane partytury mogą powodzeniem służyć za model wzorcowy. Dział ten zamykają utworyk uzależniające w postaci melodycznego i instrumentalnego opracowania wersetów *Alleluja*, zwołań przed i po ewangelii oraz wielu innych modlitw.

Na zakończenie autor podaje wskazówki dotyczące korzystania z jego pracy, umieszcza krótki słownik fachowych wyrazów muzycznych oraz wyaz bibliografii.

Przedstawiana praca nie powinna być traktowana jako rodzaj podręcznika czy też przewodnika metodycznego. Publikacja ma charakter czysto praktyczny, powstała w wyniku pracy z dziećmi i w myśl autora „jest zbiorem propozycji służących jako pomoc w pracy pedagogicznej”. Ma ona duże znaczenie dydaktyczne i jej zadaniem jest zachęcić i pobudzić nauczycieli wychowania muzycznego, jak i katechetów do wspólnego muzykowania, śpiewania, improwizowania, a więc twórczego działania na chwałę Boga.

Rozwiązanie problemu muzykowania w powiązaniu z nauką religii widzi

Martin Wolf w postaci osobnej jednostki lekcyjnej, na której to od formy zorganizowanej zabawy dochodzi się stopniowo do wspólnego improwizowania. Na początku winny to być proste ćwiczenia, np. zadanie ułożenia tekstu czy wymyślenia rytmu, krótkiej melodii, bądź też dobrania odpowiedniej muzyki. Wraz ze wzrastającym doświadczeniem i nabytą „biegłością” stawać się powinny one coraz bardziej skomplikowane i powiązane z konkretnymi tematami i treściami lekcji religii. Praca ta z pewnością przynosi obopólną radość twórczego działania.

Z pewnością lektura tej książki jest przydatna tak dla nauczycieli wychowania muzycznego, jak również instruktorów muzycznych, a przede wszystkim dla osób prowadzących scholę czy zespoły instrumentalno-wokalne w kościele.

Elżbieta Rakowska, Lublin

Leo FRATZ, Peter RICHERZHAGEN, *Vom neuem Anfang, Arbeitsblätter zur Busserziehung*, Köln 1974, Verlag J. P. Bachem, 40 kart formatu A4.

Zgodnie z podtytułem pozycja stanowi pomoc katechetyczną z zakresu wychowania małych dzieci (do lat 9) do pokuty. Materiał ten został sprawdzony w pracy z dziećmi. Karty są przedziurkowane na lewym marginesie, aby po opracowaniu z dziećmi włożyć je do skoroszytu stanowiącego dokumentację katechezy. Tekst przeznaczony dla rodziców (*Elternbriefe und Arbeitshilfen*) wydrukowano na kartkach żółtych. Na kartkach różowych znajduje się materiał do zrobienia wycinanek rysunkowych i tzw. rozsypanki tekstowej. Dziecko ma naklejać wycinanki i teksty w odpowiednich rubrykach wydrukowanych na kartach białych. Niektóre karty zawierają mało tekstu i prawie w całości przeznaczone są na rysunki, które ma wykonać dziecko. Cała praca dzieci odbywa się pod kierunkiem rodziców lub katechety.

Autorzy przewidują trzy sposoby przeprowadzenia tych katechez. Zadaniem ich jest wychowanie do cnoty pokuty, a nie tylko do spowiedzi. Według pierwszego sposobu materiał przerabia z dziećmi sam katecheta, zadaje do domu wykonanie odpowiednich ćwiczeń i kontroluje wyniki. W ten proces włącza się także pewne wieczory z rodzicami. Sposób drugi ma polegać na pracy w grupach po 8 lub 10 dzieci komunijnych. Grupy zakłada sam proboszcz lub katecheta. Grupy te mają się spotykać co 14 dni w mieszkaniu jednej z matek lub w domu katechetki. Na tym spotkaniu należy omówić te problemy wiary, które wiążą się z aktualnie opracowanymi kartami roboczymi. Między spotkaniami z dziećmi urządza się spotkanie z rodzicami poszczególnych grup dzieci. Wreszcie forma trzecia ma polegać na pracy w grupach z rodzicami około dziesięciu dzieci. Grupy rodziców należy zbierać co 14 dni w sali parafialnej lub w mieszkaniu jednej pary rodziców. Pod kierunkiem katechety rodzice omawiają problemy występujące w danej jednostce tematycznej. Następnie przerabiają określony materiał ze swoimi dziećmi.

Autorzy postawili sobie za cel wychowanie dziecka przede wszystkim do pokuty, a dopiero na tej podstawie przygotowanie go do spowiedzi. Pokuta bowiem wypływa ich zdaniem z przekonania, że się zgrzeszyło, a może raczej ze swoistego „przyłapania się” na złym czynie, co stwierdza się wyznaniem „moja wina”. Przyznanie się do winy otwiera usta do pokornej prośby, skierowanej do tych, wobec których zawiniłem, aby dali mi szansę rozpoczęcia od nowa. Przepraszając człowiek oczekuje na słowo przebaczenia. Jednocześnie wyraża postanowienie zadośćuczynienia za popełnione zło, o ile to tylko jest możliwe.

W odróżnieniu od wielu istniejących materiałów autorzy położyli wielki nacisk na doprowadzenie dziecka do osobistego „wstrząsu”, jakiego doświad-